

A HÉT...

...**KRÓNIKÁJA.** A szovjet parlament védelmi- és állam-biztonsági bizottsága úgy határozott, hogy legkésőbb augusztus 15-ig véglegesítik a Magyarország és Csehszlovákiában „ideiglenesen állomásozó” csapatok hazatelepítésének programját. Határoztak arról is, hogy e két érintett ország területén lévő szovjet ingó- és ingatlan vagyon kérdésében végre *nyugvópont*ra kellene jutni. Ez év szeptemberében szovjet parlamenti képviselők érkeznek hazánkba, ellenőrizvén a fentiek betartását. A keleti birodalom védelmi és állambiztonsági bizottsága arra az álláspontra helyezkedett, hogy a hazatelepítéssel kapcsolatos belső nehézségekért a Szovjetunió egyes területeinek, városainak helyi tanácsai tartoznak felelősséggel. (Örvendetes dolog, hogy végre kimondatott: semmi közünk sem nekünk, sem északi szomszédainknak ahhoz, hogy a kivonuló szovjet csapatoknak saját hazájukban nem tudnak lakást, pénzt, paripát, fegyvert biztosítani. Nem lassíthatja ez az általunk alig várt szovjet hazatértést. A távozó csapatok új lakóhelyeként moszkvai, ukrainai, belorussziai és baltikumi katonai körzeteket jelöltek ki; e térségben legalább 75 ezer üres lakásra volna szükség, gyakorlatilag azonban egyetlen ilyen üres lakás sincs...)

Megszokott dolog, hogy a Szovjetunióból érkeznek a legérdekesebb hírek; ezek közül az élre kívánczik Ukrajna akarata, mely szerint e legnagyobb szovjetunióbeli nem orosz köztársaság is a lehető legnagyobb függetlenséget kívánja elérni. Amennyiben e törekvése sikerrel járna, átrajzolódna Eurázsia politikai térképe, hiszen a Szovjetunióból „megmaradó” *Orosz Birodalom* és a most körvonalazódó, gazdaságilag igen erős *Nagynémet Birodalom* között — ellensúlyként, vagy ütközőpontként — egy etnikailag egységes ukrán „kisbirodalom” jönne létre. (Azt a szerepet játszhatná, amelyet az Osztrák—Magyar Monarchia játszott annak idején a két nagy európai nép, az oroszok és a németek országa között.)

...**SENZÁCIÓJA.** *Semmi sem örök a nap alatt* — mondotta még tavaly nyáron M. Gorbacsov a berlini falról. Bár már akkor is tudtuk, hogy az új szovjet első ember nem a természetes folyamatok lassításának híve, arra azonban nem gondoltunk, hogy ilyen rövid idő alatt létrejön Németország újraegyesítése, s az itteni, nyomasztó szovjet katonai jelenlét megszüntetése. Úgy is fogalmazhatnánk, hogy Európa második világháború utáni korszakát zárta le Gorbacsov úr és Kohl kancellár a Kaukázusban folytatott tárgyalásain, melynek utána elhárult immáron valamennyi, a német egység előtt álló akadály. Gorbacsov nem is tehetett mást — állítják a külföldi kommentátorok — „minthogy elfogadja az új, egyesített Németország NATO-tagságát is. Ez az új szovjet engedmény — túl azon, hogy a politikai realitásokat tükrözi — egy kicsit talán bizonyítja a valaha oly erős és legyőzhetetlennek hitt keleti birodalom válságát, gyengülését. Teljesen világos ugyanis, hogy önmagától — csupán erkölcsi megfontolásokból — ilyen engedményt a történelem folyamán egyetlen hatalom sem tett; kizárólag kényszerítő körülmények hatására dönt így. Közrejátszott e döntésben az is, hogy Kohl és Gorbacsov találkozóját az SZKP azon kongresszusa után tartották, amely *nem várt mértékben szilárdította meg* a szovjet elnök-főtítkári pozícióit. Ugyanakkor látni kell: a konzervatívok — a tábornoki karral az élen — nem hagyják majd szó nélkül, hogy Gorbacsov a szovjet álláspontot csak később beváltható német ígéretekre cserélte fel. Nehéz lesz rádőbenniük az „egyszerű” orosz embereknek arra, hogy nincs már többé „testvéri” NDK, s nem létezik már a „legyőzött” Németország sem. Hanem egy *másmilyen*.

...**KOMMENTÁRJA.** Maradjunk a birodalom felbomlásánál. Annál is inkább, mert történelmi tapasztalat, hogy amidőn egy agresszív állam felbomlik, akkor megindul az ezen országba akaratok ellenére integrált népek *önállósulása*. Nem okoz túl nagy problémát e folyamat, ha ezen népek nagyjából egységes földrajzi területen élnek. (Ukránok, litvánok, észtek, kazahok stb.) Bonyolultabb a helyzet, ha diaszpórában, vagy teljesen diffúz módon élő népről, népcsoportokról van szó. Nem titok: a *szovjet zsidók* akarnak nemzetközi konfliktust. Az Arab Liga miniszteri tanácsa ugyanis rendkívüli ülésén szolidaritást vállalt a Palesztinai Felszabadítási Szervezettel, s megbízta a damaszkuszi székhelyű arab *bojkott-irodát* (nem semmi, hogy miket találnak ki az arabok): sújtsa szankciókkal mindazon intézményeket és cégeket, amelyek *segítik* a szovjet zsidók Izraelbe vándorlását. Az Arab Liga üléséről kiadott záróközlemény megállapította: a betelepülés veszélyezteti az arabok biztonságát, a palesztin nép jogait és a béke kilátásait. Szigorú intézkedéseket hoztak azon intézmények és cégek ellen, amelyek Izraelt pénzügyileg támogatják, vagy közlekedési eszközökkel segítik elő az alapvető emberi jogaikkal élő birodalmi zsidók kivándorlását. (Arab diplomaták szerint a tervezett bojkottal nem államokat vagy kormányokat, hanem *kereskedelmi vállalatokat* kívánnak sújítani. Köszönjük szépen.)

A magyar külpolitika még *Horn Gyula* által kialakított irányvonala egyértelművé teszi, hogy — ha nem is nyíltan, de nem is igazán titkoltnan — hazánk a *közél-keleti konfliktusban* immár nem az arabok, hanem a *zsidók* (Izrael) mellett áll. Nem változott e koncepció *Jeszenszky* úr minisztersége alatt sem. Úgy tűnik, a politikai realitásokat ők is belátják; nevezetesen azt, hogy a szakadék szélén „egyensúlyozó” magyar gazdaságnak — rövid távon — *orvossága* kizárólag a nyugati pénzvilág rendszeres injekciósokasága lehet; márpedig tudjuk, hogy e bankiszférát nem éppen az arabok uralják...

Sandi István

Az első félév külkereskedelmi mérlege

A Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Minisztériumának gyorsjelentése szerint *az év első felében tovább növekedett a nem rubeleszámolású kivitel*, a rubelexport azonban a tervezettnél kisebb mértékben csökkent.

Az év első felében a tőkés export megközelítette a 3 milliárd dollár értékét, *ami 17 százalékkal, 440 millió dollárral több*, mint az elmúlt év azonos időszakában. Az export minden cikkszoportban jelentősen növekedett: az összkivitel 27 százalékát kitevő élelmiszeripari kivitelben például 163 millió dollár többlet keletkezett. A 44 százalékos részarányt képviselő anyagok és alkatrészek exportjának dollár-növekménye 94 millió dollárt tett ki. Fogyasztási iparcikkek-ből 77 millió dollárral szállítottunk többet, mint tavaly. A gépxport 80 millió dollárral, az energiahordozók és a villamos energia exportja 24 millió dollárral haladta meg a múlt év első felében szállított értékét. Az exportált termékek 45 százalékát az EGK tagországaiba szállítottuk, itt a forgalom a tavalyihoz képest 20 százalékkal, 235 millió dollárral emelkedett, s csaknem 1,4 milliárd dollárt ért el. A közös piaci országok közül legjelentősebb partnerünk az NSZK, az első félévben az ide szállított áruk értéke megközelítette a 650 millió dollárt.

A tőkés import az év első felében a tavalyihoz képest 1,3 százalékkal növekedett, értéke 2,4 milliárd dollárt tett ki. A behozatal 54 százaléka az anyagok és alkatrészek importjából adódott, ám ez így is 163 millió dollárral kevesebb volt, mint a múlt évben. A gépbehozatal értéke viszont 126 millió dollárral növekedett, míg a mezőgaz-

dasági és élelmiszeripari termékek behozatala szintén csökkent a múlt évihez képest. A tőkés importban 1,7 milliárd dollárt, azaz összesen 72 százalékot tett ki azoknak a termékeknek az aránya, amelyek a liberalizált áruk körébe tartoznak. Ezek elsősorban anyagok és alkatrészek, továbbá korszerű gépek és berendezések. Az import 48 százaléka származott az EGK tagországaiból, s ennek mintegy a felét az NSZK-ból vásároltuk. Összességében a nem rubeleszámolású forgalom egyenlege az első félévben 550 millió dollár aktívummal zárult.

A rubeleszámolású export az év első felében 2,6 milliárdot tett ki, ez 29 százalékkal kevesebb, mint a múlt év első felében. Az export áruösszetétele valamelyest változott, a korábbinál kevesebb gépet és berendezést, valamint anyagot és alkatrészt szállítottunk a KGST-tagországekba. Legnagyobb mértékben a Csehszlovákiába irányuló export csökkent — mintegy 30 százalékkal — a Szovjetunióba 25, az NDK-ba pedig 13 százalékkal kevesebb árut szállítottunk, mint tavaly az első félévben. A rubeleszámolású országokból 2,7 milliárd rubel értékben importáltunk, s ez csaknem 20 százalékkal kevesebb, mint a múlt év hasonló időszakában. Energia-hordozókból és villamos energiából 134 millió rubellel kevesebbet vásároltunk, mint az elmúlt esztendő első felében. A KGST-országokkal folytatott kereskedelmünk egyenlege az első félév végén 58 millió rubel passzívumot mutatott, ami kevesebb a tervezettnél. Május végén az egyenleg még 281 millió rubel passzívumot mutatott, azóta azonban a kivitel kisebb mértékben csökkent, mint a behozatal. (MTI)

A „magyar évad” első premierje

Hunyadi László — átigazítottan

Azok, akik pénteken este megnézték a Szabadtéri Játékok idei operabemutatóját, abban a hiszemben voltak, hogy *Erkel Ferenc* operáját hallják. A zenét valóban a nagy XIX. századi komponista alkotta, ám maga a mű *ebben a formájában* egy későbbi átdolgozás eredménye. 1935-ben a pesti Operaház akkori vezetése, *Radnai Miklós, Oláh Gáspár és Nádasdy Kálmán* „igazították a kor követelményeihez” Erkel művét. A változás elsősorban a szöveg teljes újraírását jelentette, *Egressy Béni* librettóját Nádasdy fordította le magyarul — magyarra. Ezenkívül több részletet elhagytak, néhány helyen beiktattak ütemeket, *Mátyás I. felvonásbeli* áriáját — más szöveggel — *Gara Mária* kapta meg. Nálunk — több-kevesebb módosítással — ezt a változatot játszották, ez ment oly sokszor a Dóm téren is. A Hungarotón 1984 őszén vette a fáradságot és visszatért Erkel eredeti (azaz legutolsó) koncepciójához. Azóta a mostani immár a második felújítása a műnek, de egyik sem próbálkozott az eredeti változat színrehozatalával.

Nagy *Viktornak* ez volt az első itteni rendezése. A szereplők mozgatózásában nem megy túl a biztonságos közlekedésen és az operai sablonokon. Komponált viszont

néhány szép tablót, mint például a király esküje, vagy a finálé. *Csikós Attila* díszlete első látásra látványos, nagyvonalú kompozíció. Számomra viszont zavaró, hogy hajszárra ugyanazt a várrészletet kell Temesvárnak, Nándorfehérvárnak és Budának képzelnem. Nincs tisztázva a *kint* és a *bent* sem. Az első kép a *váruddvaron* játszódna, ahol később megtörténhet Cillei megölése is. Igen ám, de ugyanezt a helyszínt közben meg a *vár előtti* térségnek kellene képzelnünk: a jelenet arról szól, hogy kizárják a király katonáit. Orruk előtt becsukják a kaput, azért *nem tudnak bemenni*. Ám kapu nincs. Véggondolatlan a börtön elhelyezése is; a középben felállított nagy gerenda-diadalív szép ugyan, ám az én helyemről speciel eltakart két olyan fontos jelenetet, mint a király esküje vagy Hunyadi kivégzése. Az pedig kifejezetten mulatságos, hogy a nehéz kövekből épült vastag várfal — átlátszó. Némely emelkedett, spirituális pillanatban hátulról megvilágítva természetesen igen hatásos lehetne. Sokszor alkalmazva a trükk azonban túl *átlátszó*. Az pedig ugye nem lehet a rendezői hatás eleme, ha jelenetükre váró statiszták tűnnek át a vásznonfalon, kezükben fáklya. *Rátikai Erzsébet* alacsonyabb vizuális szinten próbálta megvalósítani azt

Rádiótelex

Szolidaritás-80 — A Szolidaritás-80 szakszervezet országos egyeztető bizottsága határozatban ítélte el a lengyel kormány „paraszt- és mezőgazdaságellenes politikáját”. Követelték, hogy az állam dotációkkal segítse a parasztságot és kedvezményes hitelekkel támogassa beruházásait, ösztönözze a mezőgazdasági termelés fellendülését.

Mint ismeretes, a lengyel parasztságot a lázadás küszöbére jutottak amiatti elkeseredésükben, hogy a rendkívül magas termelési költségek miatt áraik már meghaladják a nyugati import árait, miközben a tömeges elszegényedés miatt zuhan a lakosság fogyasztása. Ezért a legdrasztikusabb eszközökkel — az országutakat eltorlaszolásával és középületek elfoglalásával próbálták kiorolítani a kormánytól helyzetük javítását.

Per Romániában — Ötnapos tárgyalássorozat után, pénteken ismét elnapolták a tömeggyilkossággal vádolt Nicu Ceausescu perét. A tárgyalást Nagyszebenben folytatják augusztus 21-én. Az ifjabb Ceausescu védőügyvédje újabb tanúk meghallgatását indítványozta tegnap és a 38 éves egykori szebeni párttitkár rossz egészségi állapotára hivatkozva kérte a tárgyalás elnapolását.

Nicu Ceausescut azzal vádolják, hogy a tavaly decemberi forradalom kezdetén Nagyszebenben tűzparancsot adott a katonáknak, akik belelőttek a tüntető tömegbe. A sortűzek nyomán 93 ember meghalt és 200 megsebesült. Amennyiben bűnösnek találja a bíróság Nicu Ceausescut, életfogytig tartó börtönbüntetés vár rá.

Szovjet üzemanyagellátás — A szovjet gazdaság 18 millió tonnával kevesebb kőolajat kapott az év első felében, s ez okozza a Szovjetunió több területén, így mindenekelőtt az Ukrajnában tapasztalható üzemanyagihiányt. Ezt V. Kosztyunyin, az Állami Ellátási Bizottság elnökhelyettese közölte a Komszomolszkaja Pravda című lap szombati számában. Elmondta, hogy a kőolajfinomító üzemek így is közel 11 millió tonna — már felszínre hozott — kőolaj feldolgozásával adósak.

Honecker állapota — Erich Honecker, az NDK 77 éves volt párt- és állami vezetője rákban szenved, s megromlott egészségi állapota miatt nem lehet fogságban tartani, de orvos jelenlétében röviden ki lehet hallgatni — állapította meg az az orvosi konzílium, amelyet a keletnémet egészségügy-miniszter kérésére hívtak össze.

a látványvilágot, melyet a háttér mégiscsak artistikusan képvisel. Színben, formában nem eléggé válnak el a főszereplők a tömegtől, ráadásul a vastag anyagok, a hosszú leplek nagyon megnehezítik a művészek szabad mozgását. Mi lenne, ha egy operai tervező egyszer abból indulna ki, hogy a darabot nyáron és a szabadban játsszák?

A színpadi megvalósítás szolid színvonaláért kárpótolt a zenélés magas szintje. *Pál Tamás* zenekara lelkesen, színnel, erőteljesen muzsikált, különösen ki kell emelnünk a egyszerű szóló fuvalát. A szereposztás valószínűleg a legjobb, amelyet ma ki lehet állítani. *Molnár András* tenorja magabiztos és maku-latlan. A szerelmes fiú naiv lelkesedésének hangja inkább rutinból szólal meg. Molnár tehetsége inkább börtönbéli áriájában van elemében. Mennyi igaz fájdalommal, mély szomorúsággal szólal meg itt a halálfélelem, a szabadságvágy! *Daróczi Tamás*ban közel egyenragnú ellenfelet kapott. Az ifjú tenorista szép hangon, biztos technikával énekelt V. Lászlót, aki most végre elnyerte valódi dramaturgiai jelentőségét. Kettősük azért is jó találmány, mert ugyan két tenorról van szó, de ez ebben az esetben

eltérő karakterű hangot jelent: Molnáré hősiesebb, fémesebb, Daróczié puhább, melegebb. *Misura Zsuzsa* nagyszabású drámai alakot formált Szilágyi Erzsébetből, s biztosan győzte a dráma szoprántól a koloratúrákig ívelő szólamot. *Iván Ildikó* meleg hangszíne nagyon is illik Gara Máriához. Csodálatos, hogy a művész nő még erről a viszonylag statikus figuráról is már az első pillanatokban milyen plasztikus képet ad: semmi néged, semmi cukor; tele van pajkossággal, fiatalos lendülettel. *Németh József* Gara nádként jól érvényesítette tartalmas matériáját. Szépen énekelt Máriaától visszakarótt áriáját *Vámosy Éva* (Mátyás). Csak zárójelben jegyzem meg, Erkel ezt a szerepet mezzónak szánta, hiszen kívülre van már két szoprán a darabban...

Az opera nagymértékben individuális műfaj, ezért furcsa, hogy a Hunyadi két slágere közösségi szám. A Szeged Táncegyüttes finoman járta a Palotást, a kórus is markánsan dalolta: „Meghalt a cselszövő”. Lassan hozzá szokunk, hogy *Gyüdi Sándor* énekkara pontosan, árnyaltan énekel.

Kettősük azért is jó találmány, mert ugyan két tenorról van szó, de ez ebben az esetben

Márok Tamás